

**Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти**

О. В. Колишкін

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до самостійної роботи з навчальної дисципліни

**МЕТОДОЛОГІЯ
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ
У СПЕЦІАЛЬНІЙ ТА ІНКЛЮЗИВНІЙ ОСВІТІ**

для здобувачів
другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 016 Спеціальна освіта
(016.02 Олігофренопедагогіка)
(016.01 Логопедія)

Суми – 2024

УДК 376.013.77:001.8(072.057.875)

К60

Рекомендовано до друку вченою радою
Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка
(протокол № 12 від 19.06.2024 р.)

Рецензенти:

Оксана БОРЯК – завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, завідувач міжвідомчої наукової лабораторії корекційно-реабілітаційних технологій кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, доктор педагогічних наук, професор.

Тетяна ДЕГТЯРЕНКО – професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, доктор педагогічних наук, професор.

Колишкін О.В.

К60 Методичні рекомендації до самостійної роботи з навчальної дисципліни «Методологія психолого-педагогічного дослідження у спеціальній та інклюзивній освіті». – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2024. – 50 с.

Методична розробка містить пояснювальну записку, методичні рекомендації до опанування окремих тем навчального курсу «Методологія психолого-педагогічного дослідження у спеціальній та інклюзивній освіті» та дидактичні матеріали до його виконання з навчальної дисципліни, список рекомендованої літератури.

Методичні рекомендації розраховані для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта, а також будуть корисними для викладачів і методистів, учителів спеціальних освітніх закладів.

УДК 376.013.77:001.8(072.057.875)

© Колишкін О.В., 2024

© СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2024

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	4
Робоча програма навчальної дисципліни.....	5
Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять.....	25
Перелік завдань та інструктивно-методичні матеріали до самостійної роботи.....	36
Зміст індивідуальних навчально-дослідних завдань та методичні рекомендації до них.....	42
Теоретичні питання до підсумкового контролю.....	45
Список рекомендованої літератури.....	48

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальний курс «Методологія психолого-педагогічного дослідження у спеціальній та інклюзивній освіті» віднесений до обов'язкової частини навчального плану циклу професійно-орієнтованої підготовки і спрямований на оволодіння майбутніми дефектологами ґрунтовних знань щодо методології наукових досліджень та методики дослідження психолого-педагогічних процесів в роботі з дітьми, що мають порушення психофізичного розвитку.

Метою викладання навчальної дисципліни «Методологія психолого-педагогічного дослідження у спеціальній та інклюзивній освіті» є ознайомлення студентів із закономірностями розвитку науки, із особливостями організації психолого-педагогічних досліджень, оволодіння студентами методологією та методами проведення психолого-педагогічних досліджень у галузі спеціальної освіти.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Методологія психолого-педагогічного дослідження у спеціальній та інклюзивній освіті» є:

- оволодіння майбутніми викладачами корекційної освіти методикою, методами та прийомами організації наукового педагогічного пошуку;
- ознайомлення студентів з основними положеннями та місцем педагогічної науки у розвитку суспільства, закономірностями організації, постановки, проведення і узагальнення результатів психолого-педагогічного дослідження;
- забезпечення міцних знань, умінь і навичок наукової діяльності студентів, оволодіння методами наукового пізнання, необхідними при проведенні психолого-педагогічних досліджень у галузі спеціальної освіти. Уміння написати, оформити і захистити магістерську роботу.

Програма навчальної дисципліни складається з таких розділів:

Розділ 1. Наука і наукові дослідження.

Розділ 2. Методи психолого-педагогічних досліджень.

Розділ 3. Впровадження результатів психолого-педагогічних досліджень у галузі спеціальної та інклюзивної освіти.

**Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка**

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології

Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор НН інституту
педагогіки і психології

_____ Світлана КОНДРАТЮК
«30» серпня 2023 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕТОДОЛОГІЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО
ДОСЛІДЖЕННЯ У СПЕЦІАЛЬНІЙ ТА ІНКЛЮЗИВНІЙ
ОСВІТІ**

Галузь знань **01 Освіта / Педагогіка**

Спеціальність **016 Спеціальна освіта**

Освітньо-професійна програма підготовки здобувачів
другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності **016 Спеціальна освіта (016.02 Олігофренопедагогіка)
(016.01 Логопедія)**

Мова навчання **українська**

Погоджено науково-методичною
комісією
НН інституту педагогіки і психології
«30» серпня 2023 р.
Голова _____
Юлія БОНДАРЕНКО, доктор пед.
наук, професор

Суми – 2023

Розробники:

1. Колишкін О. В., канд. пед. наук, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Протокол № 1 від «30» серпня 2023 р.

Завідувач-професор кафедри

доктор педагогічних наук, професор _____ Оксана

БОРЯК

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Магістр	Обов'язкова	
Загальна кількість годин – 90		Рік підготовки:	
		І-й	І-й
		Семестр	
		1-й	1-й
		Лекції	
		14 год.	2 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	2 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		60 год.	86 год.
		Консультації:	
		год.	год.
Вид контролю: залік	Вид контролю: залік		

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Методологія психолого-педагогічного дослідження у спеціальній та інклюзивній освіті» є ознайомлення студентів із закономірностями розвитку науки, із особливостями організації психолого-педагогічних досліджень, оволодіння студентами методологією та методами проведення психолого-педагогічних досліджень у галузі спеціальної освіти.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Методологія психолого-педагогічного дослідження у спеціальній та інклюзивній освіті» є:

– оволодіння майбутніми викладачами корекційної освіти методикою, методами та прийомами організації наукового педагогічного пошуку;

– ознайомлення студентів з основними положеннями та місцем педагогічної науки у розвитку суспільства, закономірностями організації, постановки, проведення і узагальнення результатів психолого-педагогічного дослідження;

– забезпечення міцних знань, умінь і навичок наукової діяльності студентів, оволодіння методами наукового пізнання, необхідними при проведенні психолого-педагогічних досліджень у галузі спеціальної освіти. Уміння написати, оформити і захистити магістерську роботу.

Відповідно до освітньої програми спеціальності 016 Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка. Логопедія) за другим (магістерським) рівнем вищої освіти у студентів необхідно сформувані загальні і фахові компетентності, а саме:

– **ІК.** Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

– **ЗК-1.** Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

– **ЗК-2.** Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

– **ЗК-4.** Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

– **ЗК-5.** Здатність спілкуватися іноземною мовою.

– **ЗК-6.** Здатність приймати обґрунтовані рішення.

– **ЗК-7.** Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

– **ЗК-8.** Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

– **ЗК-9.** Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

– **ЗК-10.** Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

- **СК-1.** Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем спеціальної та інклюзивної освіти.
- **СК-2.** Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методики і технології корекційно-розвивальної роботи з особами з порушеннями інтелектуального розвитку.
- **СК-3.** Здатність здійснювати діагностико-аналітичну, корекційно-розвивальну, консультативну діяльність з урахуванням особливих освітніх потреб здобувачів.
- **СК-4.** Здатність ефективно взаємодіяти з батьками, колегами, іншими фахівцями у процесі психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами на засадах партнерства.
- **СК-5.** Здатність приймати ефективні рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.
- **СК-6.** Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності, приймати рішення та продовжувати навчання та/або підвищення професійної кваліфікації відповідно до наявних потреб і запитів.
- **СК-9.** Здатність до організації безпечного і здоров'язбережувального освітнього середовища, у тому числі інклюзивного освітнього середовища.
- **СК-10.** Здатність розробляти і реалізовувати наукові та/або освітні проекти у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.
- **СК-11.** Здатність до реалізації корекційного супроводу, навчання та виховання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.
- **СК-12.** Здатність до реалізації корекційного супроводу, навчання та виховання дітей зі складними порушеннями.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Методологія психолого-педагогічного дослідження у спеціальній та інклюзивній освіті» (ОК 1.04) для освітнього ступеня «Магістр» спеціальності 016 Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка. Логопедія) студент повинен

знати:

- значення психолого-педагогічних досліджень для ефективності педагогічної діяльності в галузі спеціальної освіти;
- характер та головні особливості проведення психолого-педагогічного дослідження;
- методологічні та методичні засади психолого-педагогічного дослідження;
- зміст основних методик, що використовуються в психолого-педагогічних дослідженнях;
- зміст та послідовність етапів проведення психолого-педагогічного дослідження;

– особливості використання результатів психолого-педагогічних досліджень в галузі корекційної освіти.

вміти :

– аналізувати та використовувати літературу з питань загальнонаукового та психолого-педагогічного дослідження;

– враховувати основні методологічні вимоги при проведенні науково-педагогічного дослідження;

– збирати анамнестичні дані про фізичний та психічний розвиток дитини;

– користуватися сучасними джерелами наукової інформації;

– використовувати дані досліджень у практичній діяльності;

– вибирати адекватні методи дослідження й застосовувати їх для вивчення педагогічних явищ;

– розробляти програму дослідження згідно з методологічними й методичними підходами;

– здійснювати кількісну й якісну обробку результатів дослідження;

– аналізувати, систематизувати й узагальнювати результати вивчення педагогічних явищ в галузі спеціальної освіти.

– оформляти звіт про проведене психолого-педагогічне дослідження та отримані при цьому результати і сформульовані висновки.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Вивченню навчального курсу передують озброєння студентів знаннями з низки відповідних психолого-педагогічних дисциплін, зокрема: «Спеціальна педагогіка з історією», «Спеціальна психологія», «Основи наукових досліджень», має безпосередній зв'язок із дисциплінами «Актуальні питання інноваційного розвитку освіти», «Філософія освіти» «Психологія освіти», «Інформаційні технології в освіті». Окремі компоненти цього навчального курсу закріплюють процес формування професійних компетентностей майбутніх фахівців в галузі спеціальної освіти зі спеціальних методик викладання предметів виховної та корекційно-реабілітаційної роботи, відповідно до вікових особливостей, типів дизонтогенезу, специфіки організації форм роботи з особами, які мають порушення психофізичного розвитку.

3. Результати навчання за дисципліною

Програмні результати навчання, визначені освітньою програмою	
РН 1	Здійснювати аналіз еволюційних процесів у сфері освіти осіб з особливими освітніми потребами, обґрунтовувати власне бачення шляхів розв'язання наявних проблем.
РН 2	Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань, створення нових та удосконалення традиційних технологій викладання і супроводження та в ширших мультидисциплінарних контекстах.
РН 9	Вільно спілкуватись усно і письмово українською та іноземною мовами при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій в сфері спеціальної та інклюзивної освіти.
РН 10	Відшуковувати необхідні дані в науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати ці дані.
РН 14	Створювати та реалізовувати наукові розробки та/або освітні проекти, спрямовані на підвищення якості організації освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90–100	Студенти демонструють всебічні знання навчально-програмного матеріалу, розкрили закономірності розвитку науки, особливості організації, методологію та методи проведення психолого-педагогічних досліджень у галузі спеціальної освіти, дали повну і точну відповідь на питання.
82–89	Студенти демонструють систематичні знання навчально-програмного матеріалу, здатність застосовувати базові педагогічні знання в практичній діяльності: розкрили методологічні та методичні засади, зміст основних методик, послідовність етапів проведення психолого-педагогічного дослідження та особливості використання його результатів в галузі спеціальної освіти, але допускають деякі погрішності, неточності при відповіді на питання.
74–81	Студенти демонструють систематичні знання навчально-програмного матеріалу, здатність застосовувати базові педагогічні знання в практичній діяльності: розкрили методологічні та методичні засади, зміст основних методик, послідовність етапів проведення психолого-педагогічного дослідження, але не зовсім повно висвітлюють зміст питання.
64–73	Студенти демонструють розуміння основного навчально-програмного матеріалу, але припустилися суттєвих помилок при відповіді на питання.
60–63	Студенти виявляють задовільний рівень професійної компетентності, демонструють розуміння основного навчально-програмного матеріалу, але припустилися грубих помилок при відповіді на питання.
35–59	У студентів виявлені суттєві прогалини у знаннях, низький рівень загальної підготовки з дисципліни, наявні грубі помилки.
0–34	Студенти, які не володіють навчальним матеріалом, необхідним обсягом знань про сутність, специфіку та досвід навчальної діяльності

Розподіл балів

Поточний контроль															Разом	Сума
РОЗДІЛ 1				РОЗДІЛ 2					РОЗДІЛ 3							
25				25					50							
T 1.1.	T 1.2.	T 1.3.	T 1.4.	T 2.1.	T 2.2.	T 2.3.	T 2.4.	T 2.5.	T 3.1.	T 3.2.	T 3.3.	T 3.4.	T 3.5.	КР	75	100
Поточний контроль																
5	5	10	–	5	5	5	5	–	5	5	–	–	–	25		
Контроль самостійної роботи															25	
–	–	–	5	–	–	–	–	5	–	–	5	5	5			

T 1.1, T 1.2 ... T 2.4 – теми розділів

Відповідно до «Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка», ухваленого рішенням вченої ради університету (протокол №10 від 27 квітня 2020 р.), затвердженого наказом №178 від 27 квітня 2020 р. при оцінюванні результатів навчання з дисципліни «Методологія психолого-педагогічного дослідження у спеціальній педагогіці та психології» можливе перезарахування балів за результатами неформальної та/або інформальної фахової активності студентів (сертифікована участь в конференціях, тренінгах, написання статей, участь в конкурсах студентських робіт, олімпіадах, тощо), що за тематикою, обсягом і змістом відповідають навчальній дисципліні.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

1. Усна відповідь.
2. Виконання практичного завдання.
3. Виконання самостійної роботи.
4. Підсумкова оцінка з кожної теми виставляється за середнім арифметичним показником (балом).
5. Підсумковий контроль.

Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік. Підсумковий контроль проводиться у формі усного опитування за програмою даної навчальної дисципліни, яке складається із 60 питань, або – письмового тестування за програмою даної навчальної дисципліни, яке складається із 25 питань у I варіанті і 10 письмових питань у II варіанті.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ I. НАУКА І НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Тема 1.1. Наука як система знань.

Загальні особливості науки, як сфери дослідницької діяльності. Наука як соціальний інститут. Класифікація наук. Історичні етапи розвитку науки. Поняття, цілі і функції науки. Структурні елементи науки, їх характеристика. Наукове дослідження – основна форма розвитку науки. Сучасні наукові пріоритети України.

Тема 1.2. Методологія наукових досліджень.

Методологія науки. Методологічні основи наукового дослідження. Наукознавство. Методологія теоретичних досліджень. Методологія експериментальних досліджень. Методи наукового пізнання. Уявлення про метод як засіб пізнання. Ознаки і принципи визначення системи. Класифікація систем. Методологічні основи системного дослідження.

Тема 1.3. Загальні особливості структури психолого-педагогічного дослідження та етапи його проведення.

Особливості психолого-педагогічного дослідження. Головні критерії ефективності психолого-педагогічного дослідження. Вимоги до здійснення психолого-педагогічних досліджень. Етичні принципи здійснення психолого-педагогічного дослідження. Етапи виконання науково-дослідної роботи. Термінологічно-категоріальний апарат дослідження. Формулювання мети і завдань дослідження. Концепція науково-педагогічного дослідження. Об'єкт та предмет дослідження. Новизна дослідження. Практична значущість. Програма науково-педагогічного дослідження.

Тема 1.4. Організація науково-дослідної роботи в Україні.

Історія української науки. Історичні витoki і передумови української науки. Розвиток науки в Київській Русі. Піднесення наукових досліджень в Україні у XVIII столітті. Наука України XIX-XX століть. Сучасні наукові пріоритети України.

РОЗДІЛ II. МЕТОДИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Тема 2.1. Методи психолого-педагогічних досліджень у галузі спеціальної освіти.

Методи науково-педагогічних досліджень. Поняття методу, техніки, методики, процедури дослідження. Класифікація методів, що використовуються у психолого-педагогічних дослідженнях. Традиційно-педагогічні методи. Види теоретичних методів дослідження та їх характеристика: індукція та дедукція, аналіз і синтез, порівняння і класифікація, абстрагування та конкретизація. Поняття про модель та моделювання. Призначення моделей у науковому дослідженні. Емпіричні методи науково-педагогічних досліджень. Методи вивчення колективних явищ.

Тема 2.2. Метод спостереження та метод опитування в психолого-педагогічному дослідженні.

Педагогічне спостереження, його сутність та головні ознаки. Проблеми організації педагогічного спостереження. Класифікація видів спостереження: спостереження безпосереднє та опосередковане; спостереження причетне та непричетне; спостереження довготривале та короткочасне. Опитування – як один із поширених емпіричних методів дослідження. Підготовка та проведення опитування. Бесіда як різновид опитувальних методів. Роль опитувань у зборі первинної соціальної інформації. Анкетування, як метод дослідження.

Тема 2.3. Педагогічна діагностика та її використання в психолого-педагогічному дослідженні.

Педагогічна діагностика та її науково-педагогічне значення. Функції педагогічної діагностики. Методики вивчення успішності навчання. Психолого-педагогічні методики та їх значення в педагогічній діагностиці. Операційні індикатори мотивації навчання. Діагностичні засоби визначення мотивації навчання та їх використання в науково-педагогічних дослідженнях: інтерв'ю та анкетування; особистісні опитувальники; експертні оцінки; проєктивні тести. Методики вивчення рівня домагань та їх особливості. Діагностика професійного самовизначення.

Тема 2.4. Проблема вимірювання та вибору шкал в психолого-педагогічних дослідженнях.

Використання методу вимірювання у педагогічних дослідженнях. Сутність педагогічного експерименту. Методичні критерії якості

вимірювання в науково-педагогічних дослідженнях. Поняття реєстрації, ранжування та шкалування. Основні типи шкал. Спеціальні вимірювальні шкали.

Тема 2.5. Пошук наукової інформації у мережі Інтернет.

Інформаційний пошук. Стратегії інформаційного пошуку. Сутність та види інформації. Пошукові системи. Загальні відомості про інформацію. Роль інформації у науковій діяльності. Друковані носії інформації. Носії і засоби поширення інформації на основі комп'ютерної техніки.

РОЗДІЛ III. ВПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ГАЛУЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Тема 3.1. Науковий експеримент.

Сутність і види експерименту. Планування експерименту (постановка задач, вибір необхідного числа експериментальних факторів, вибірка, визначення тривалості, фіксування даних). Програма і методика експерименту. Об'єм вибірки. Репрезентативність вибірки. Генеральна сукупність. Педагогічний експеримент, його сутність, структура та обмеження. Природний та лабораторний педагогічний експеримент. Констатувальний, пошуковий та формувальний види педагогічного експерименту. Паралельний та послідовний види педагогічного експерименту. Математичне супроводження експерименту.

Тема 3.2. Особливості підготовки магістерської роботи.

Титульний аркуш. Вимоги до структурних елементів основної частини. Вимоги до викладу тексту магістерської роботи. Висновки. Вимоги до додатків. Форми завершення наукових досліджень у галузі корекційної освіти. Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження. Оформлення документів на магістерську роботу. Етапи написання. Підготовка до захисту магістерської роботи повідомлення про основні результати наукового дослідження. Характерні недоліки при виконанні магістерської роботи.

Тема 3.3. Обробка та інтерпретація результатів наукового дослідження.

Форми узагальнення результатів наукових досліджень: усний виклад, тези доповіді, наукова стаття, магістерська робота. Вимоги до їх змісту та оформлення. Методи зведення й обробки результатів експериментальних досліджень: статистичні, графічні й табличні. Групування та графічна обробка даних (зведення даних, способи групування, таблиці, діаграми, графіки). Правила оформлення літературних джерел. Електронні ресурси. Вимоги до оформлення наукових праць. Виразність і мова тексту наукової праці. Завершення і представлення результатів наукового дослідження. Вибір форми представлення результатів наукового дослідження. Рецензування завершеної наукової роботи. Підготовка до захисту та захист

наукової роботи. Підготовка результатів дослідження до впровадження у практику.

Тема 3.4. Технологія роботи з науковою інформацією.

Накопичення наукових фактів у процесі дослідження. Вибір напряму дослідження. Вивчення матеріалів. Відбір наукових фактів. Психофізіологічні та соціально-психологічні особливості людини, що забезпечують успіх праці у дослідницькій роботі. Етичні принципи здійснення науково-педагогічного дослідження.

Тема 3.5. Системний підхід у наукових дослідженнях.

Системний підхід і системний аналіз. Загальні відомості про систему. Зв'язки між елементами системи. Структура, характеристики та властивості систем. Визначення системного підходу. Вплив системного підходу на послідовність наукового дослідження. Особливості прояву системного аналізу у науковому дослідженні.

6.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.роб.		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.роб.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
РОЗДІЛ І. НАУКА І НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ												
Тема 1.1. Наука як система знань	6	2	2	–	–	–	0,25	0,125	0,125	–	–	–
Тема 1.2. Методологія наукових досліджень	6	2	2	–	–	–	0,25	0,125	0,125	–	–	–
Тема 1.3. Загальні особливості структури психолого-педагогічного дослідження та етапи його проведення	6	2	2	–	–	–	0,5	0,25	0,25	–	–	–
Тема 1.4. Організація науково-дослідної роботи в Україні	12	–	–	–	–	12	16	–	–	–	–	16
Разом за розділом І	24	6	6	–	–	12	17	0,5	0,5	–	–	16
РОЗДІЛ ІІ. МЕТОДИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ												
Тема 2.1. Методи психолого-педагогічних досліджень у галузі спеціальної освіти	2	1	1	–	–	–	0,5	0,25	0,25	–	–	–
Тема 2.2. Метод спостереження та метод опитування в психолого-педагогічному дослідженні	2	1	1	–	–	–	0,5	0,25	0,25	–	–	–
Тема 2.3. Педагогічна діагностика та її використання в психолого-педагогічному дослідженні	2	1	1	–	–	–	0,5	0,25	0,25	–	–	–
Тема 2.4. Проблема вимірювання та вибору шкал в науково-педагогічних дослідженнях	2	1	1	–	–	–	0,5	0,25	0,25	–	–	–

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 2.5. Пошук наукової інформації у мережі Інтернет	12	–	–	–	–	12	16	–	–	–	–	16
Разом за розділом II	20	4	4	–	–	12	18	1	1	–	–	16
РОЗДІЛ III. ВПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ГАЛУЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ												
Тема 3.1. Науковий експеримент	3	1	2	–	–	–	0,5	0,25	0,25	–	–	–
Тема 3.2. Особливості підготовки магістерської роботи	3	1	2	–	–	–	0,5	0,25	0,25	–	–	–
Тема 3.3. Обробка та інтерпретація результатів наукового дослідження	14	–	–	–	–	14	18	–	–	–	–	18
Тема 3.4. Технологія роботи з науковою інформацією	14	–	–	–	–	14	18	–	–	–	–	18
Тема 3.5. Системний підхід у наукових дослідженнях	12	–	–	–	–	12	18	–	–	–	–	18
Разом за розділом III	46	2	4	–	–	40	55	0,5	0,5	–	–	54
Усього годин	90	12	14	–	–	64	90	2	2	–	–	86

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Наука як система знань	2	0,125
2	Методологія наукових досліджень	2	0,125
3	Загальні особливості структури психолого-педагогічного дослідження та етапи його проведення	2	0,25
4	Методи психолого-педагогічних досліджень у галузі корекційної освіти	1	0,25
5	Метод спостереження та метод опитування в психолого-педагогічному дослідженні	1	0,25
6	Педагогічна діагностика та її використання в психолого-педагогічному дослідженні	1	0,25
7	Проблема вимірювання та вибору шкал в науково-педагогічних дослідженнях	1	0,25
8	Науковий експеримент	1	0,25
9	Особливості підготовки магістерської роботи	1	0,25
	Разом	12	2

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Наука як система знань	2	0,125
2	Методологія наукових досліджень	2	0,125
3	Загальні особливості структури психолого-педагогічного дослідження та етапи його проведення	2	0,25
4	Методи психолого-педагогічних досліджень у галузі корекційної освіти	1	0,25
5	Метод спостереження та метод опитування в психолого-педагогічному дослідженні	1	0,25
6	Педагогічна діагностика та її використання в психолого-педагогічному дослідженні	1	0,25
7	Проблема вимірювання та вибору шкал в науково-педагогічних дослідженнях	1	0,25
8	Науковий експеримент	2	0,25
9	Особливості підготовки магістерської роботи	2	0,25
	Разом	14	2

Самостійна робота

№ з/П	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Організація науково-дослідної роботи в Україні	12	16
2	Пошук наукової інформації у мережі Інтернет	12	16
3	Обробка та інтерпретація результатів наукового дослідження	14	18
3	Технологія роботи з науковою інформацією	14	18
9	Системний підхід у наукових дослідженнях	12	18
	Разом	64	86

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження : методологічні поради молодим науковцям. К.-Вінниця : Планер, 2010. 308 с.
2. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. К. : Слово, 2009. 240 с.
3. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. К. : Кондор, 2009. 206 с.
4. Науково-дослідна робота в закладах освіти : метод. посіб. / укл. Ю. О. Туранов, В. І. Уруський. Тернопіль : Астон, 2001. 138 с.
5. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб.
За ред. А. Є. Конверського. К. : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
6. Основи наукових досліджень : ОКЛ / укл. Е.В. Колісніченко. Суми : Сумськ. держ. ун-т, 2012. 83с.
7. Романчиков В. І. Основи наукових досліджень : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2007. 254 с.
8. Сидоренко В. К., Дмитренко П. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. для вищих пед. закл. Освіти. К. : РННЦ «ДІНІТ», 2000. 260 с.
9. Стеченко Д. М., Чмир О. С. Методологія наукових досліджень : підруч. К. : Знання, 2005. 309 с.
10. Шейко В. М., Н. М. Кушнарєнко Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підруч.. 6-те вид., переробл. і доповн. К. : Знання, 2008. 310 с.

Додаткові:

1. Білуха М. Т. Основи наукових досліджень : підруч. К. : Вища школа, 1997. 214 с.
2. Введение в научное исследование по педагогике / под ред. В. И. Журавлева. М. : Педагогика, 1988. – 237 с.
3. Кожухова Т. В. Основи психолого-педагогічного дослідження. Х. : Золоті сторінки, 2002. 240 с.
4. Колесников О. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. 2-ге вид., випр. та доповн. К. : Центр учбової літератури, 2011. 144 с.
5. Кринецький И. И. Основы научных исследований. К.-Одесса : Вища школа, 1981. 208 с.
6. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень : курс лекцій. Тернопіль : Економічна думка, 2005. 124 с.
7. Кушнер Ю. З. Методология и методы педагогических исследований : учеб.-метод. пособ. Могилев : МГУ имени А. А. Кулешова, 2001. 112 с.

8. Кэмпбелл Д. Модели экспериментов в социальной психологии и прикладных исследованиях. М. : Прогресс, 1980. – 391 с.
9. Лаврентьева Г. П., Шишкіна М. П. Методичні рекомендації з організації та проведення науково-педагогічного експерименту. К. : ІЗМН, 2007. 72 с.
10. Лесін В. М. Як працювати з книгою : метод. посіб. К. : Вища школа, 1989. 71 с.
11. Лудченко О. А., Лудченко Я. О. Основы научных исследований : учеб. пособ. К. : Знання, 2000. 114 с.
12. Максименко С. Д. Теорія і практика психолого-педагогічного дослідження. К., 1990. 239 с.
13. Медвідь Л. А. Історія національної освіти і педагогічної думки в Україні : навч. посіб. К. : Вікар, 2003. 335 с.
14. Методичні рекомендації до написання наукової праці / укл. В. В. Васильєв. Дніпропетровськ: ДДУ, 2000. 26 с.
15. Моргунов В. Ф., Тітов І. Г. Основы психологічної діагностики: навч. посіб. К. : Слово, 2009. 464 с.
16. Морозов С. М. Засоби контролю діагностичних якостей психологічних тестів : навч. посіб. К. : ІСДО. 1994. 68 с.
17. Ніколаї Г. Ю. Методологія та технологія науково-педагогічних досліджень. Суми: СДПУ імені А. С. Макаренка, 1999. 106 с.
18. Рудницька О. П., Болгарський А. Г., Свистельнікова Т. Ю. Основы педагогічних досліджень. К., 1998. 143 с.
19. Соловійов С. М. Основы наукових досліджень : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2007. 176 с.
20. Стрельский В. И. Основы научно-исследовательской работы студентов : учеб. пособ. для ист. фак. вузов. К. : Вища школа, 1981. 151 с.
21. Цехмістрова Г. С Основы наукових досліджень : навч. посіб. К. : Слово, 2004. 240 с.
22. Цехмістрова Г. С., Фоменко Н. А. Управління в освіті та педагогічна діагностика : навч. посіб. К. : Слово, 2005. 280 с.
23. Ярмаченко М. Д. Важливий етап у розвитку педагогічної науки. *Вісник АПН України*. 1993. № 1. С. 4–6.

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Ілюстративний навчальний матеріал.
2. Навчально-методичні посібники.
3. Плани семінарських і практичних занять, які містять методичні рекомендації щодо підготовки до занять за даною навчальною дисципліною.
4. Наочні відео демонстрації.

Інформаційні ресурси:

1. <http://www.psylist.net/index.html>
2. <http://www.ido.edu.ru/ffec/psych/psych.html>
3. <http://www.vusnet.ru/biblio/archive>
4. <http://www.apa.org/ethics/code2002.html>
5. <http://www.vanguard.edu>
6. <http://www.socialpsychology.org>
7. <http://www.psywww.com>
8. <http://www.psywww.com/resource/bytopic/testing>
9. <http://www.du.edu/psychology/methods/experiments>
10. <http://www.du.edu/psychology/methods/concepts>
11. <http://psychexps.olemiss.edu>
12. <http://www.psychologie.unizh.ch>
13. <http://www.ijis.net>
14. <http://www.mpr-online.de>
15. <http://interstat.statjournals.net>

Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка

Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

Інструктивно-методичні матеріали
до практичних занять

з навчальної дисципліни:

Методологія психолого-педагогічного дослідження
у спеціальній педагогіці та психології

для здобувачів
другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 016 Спеціальна освіта
(016.02 Олігофренопедагогіка)
(016.01 Логопедія)

форма навчання денна, заочна

Розроблені:
канд. пед. наук, доцент Колишкін О. В.

Практичне заняття № 1

Тема: Наука як система знань

Мета виконання: визначити загальні особливості науки як сфери дослідницької діяльності, розкрити її поняття, цілі та функції.

Література:

1. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження : методологічні поради молодим науковцям. К.-Вінниця : Планер, 2010. 308 с.
2. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. К. : Слово, 2009. 240 с.
3. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. К. : Кондор, 2009. 206 с.
4. Науково-дослідна робота в закладах освіти : метод. посіб. / укл. Ю. О. Туранов, В. І. Урусський. Тернопіль : Астон, 2001. 138 с.
5. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб./ за ред. А. Є. Конверського. К. : Центр учбової літ-ри, 2010. 352 с.

Критерії оцінювання:

1. Усна відповідь (розкриття теоретичного питання) оцінюється від 2 до 10 балів.
2. Виконання практичного завдання оцінюється від 2 до 10 балів.
3. Виконання самостійної роботи оцінюється від 2 до 5 балів.

Підсумкова оцінка з кожної теми виставляється за середнім арифметичним показником (балом).

У випадку, коли студент не готовий до виконання визначеного завдання, йому нараховується 0 балів.

Підсумковий контроль проводиться або усно – у формі усного опитування за програмою даної навчальної дисципліни, яке складається із 60 питань, або – письмового тестування за програмою даної навчальної дисципліни, яке складається із 60 питань.

Практичне заняття № 1 оцінюється за 1 критерієм.

Хід практичної роботи

Завдання 1. Визначте загальні особливості науки як сфери дослідницької діяльності.

Завдання 2. Надайте класифікацію науковим галузям.

Завдання 3. Розкрийте історичні етапи розвитку науки.

Завдання 4. Визначте поняття, цілі і функції науки.

Завдання 5. Розкрийте структурні елементи науки, надайте їхню характеристику.

Практичне заняття № 2

Тема: **Методологія наукових досліджень**

Мета виконання: розкрити уявлення про методологію, прийоми та форми наукових досліджень.

Література:

1. Білуха М. Т. Основи наукових досліджень : підруч. К. : Вища школа, 1997. 214 с.
2. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження : методологічні поради молодим науковцям. К.-Вінниця : Планер, 2010. 308 с.
3. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. К. : Кондор, 2009. 206 с.
4. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. / за ред. А. Є. Конверського. К. : Центр учбової літ-ри, 2010. 352 с.
5. Сидоренко В. К., Дмитренко П. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. для вищих пед. закл. освіти. К. : РННЦ «ДІНІТ», 2000. 260 с.

Критерії оцінювання – 1, 2.

Питання до контролю попередніх занять, обговорення, самостійного вивчення та осмислення навчального матеріалу

1. Проаналізуйте наявні форми наукового знання у власному дослідженні.
2. Обґрунтуйте правила визначення понять. Проаналізувати помилки визначення понять.
3. Визначте внесок українських вчених у науку (на прикладі окремої галузі).

Хід практичної роботи

Завдання 1. Розкрийте поняття методології та методики наукових досліджень.

Завдання 2. Визначте методологію теоретичних досліджень.

Завдання 3. Визначте методологію експериментальних досліджень.

Завдання 4. Розкрийте прийоми і форми наукових досліджень.

Завдання 5. Охарактеризуйте методологічні основи системного дослідження.

Практичне заняття № 3

Тема: Загальні особливості структури психолого-педагогічного дослідження та етапи його проведення

Мета виконання: розкрити загальні особливості структури психолого-педагогічного дослідження та визначити етапи його проведення.

Література:

1. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб.. К. : Слово, 2009. 240 с.
2. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. К. : Кондор, 2009. 206 с.
3. Науково-дослідна роботи в закладах освіти : метод. посіб. / укл. Ю. О. Туранов, В. І. Урусський. Тернопіль : Астон, 2001. 138 с.
4. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. / за ред. А. Є. Конверського. К. : Центр учбової літ-ри, 2010. 352 с.
5. Стеченко Д. М., Чмир О. С. Методологія наукових досліджень : підруч. К. : Знання, 2005. 309 с.

Критерії оцінювання – 1, 2.

Питання до контролю попередніх занять, обговорення, самостійного вивчення та осмислення навчального матеріалу

1. Визначте форми наукового викладу матеріалів дослідження.
2. Охарактеризуйте основні види наукових робіт студентів.
3. Визначте особливості методології наукових досліджень, їх планування та організацію в галузі корекційної педагогіки та спеціальної психології.

Хід практичної роботи

Завдання 1. Розкрийте загальні відомості про психолого-педагогічне дослідження.

Завдання 2. Визначте головні критерії ефективності психолого-педагогічного дослідження.

Завдання 3. Розкрийте етичні принципи здійснення психолого-педагогічного дослідження.

Завдання 4. Визначте етапи виконання науково-дослідної роботи.

Завдання 5. Розкрийте термінологічно-категоріальний апарат дослідження.

Завдання 6. Визначте послідовність формулювання мети і завдань дослідження.

Практичне заняття № 4

Тема: **Методи психолого-педагогічних досліджень у галузі спеціальної освіти**

Мета виконання: розкрити поняття про методи психолого-педагогічних досліджень у галузі корекційної освіти.

Література:

1. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження : методологічні поради молодим науковцям. К.-Вінниця : Планер, 2010. 308 с.
2. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. К. : Слово, 2009. 240 с.
3. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. К. : Кондор, 2009. 206 с.
4. Науково-дослідна роботи в закладах освіти : метод. посіб. / укл. Ю. О. Туранов, В. І. Уруський. Тернопіль : Астон, 2001. 138 с.
5. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. / за ред. А. Є. Конверського. К. : Центр учбової літ-ри, 2010. 352 с.

Критерії оцінювання – 1, 2.

Питання до контролю попередніх занять, обговорення, самостійного вивчення та осмислення навчального матеріалу

1. Охарактеризуйте процес вибору теми та реалізації психолого-педагогічного дослідження.
2. Обрати тему для проведення власного психолого-педагогічного дослідження, визначити її актуальність і практичне значення.
3. Визначте роль особистості науковця у проведенні психолого-педагогічного дослідження.

Хід практичної роботи

Завдання 1. Розкрийте поняття методу, методики, процедури дослідження.

Завдання 2. Визначте класифікацію методів, що використовуються у психолого-педагогічних дослідженнях.

Завдання 3. Розкрийте поняття про загальнонаукові методи. Поняття про модель та моделювання.

Завдання 4. Охарактеризуйте конкретно-наукові та спеціальні методи.

Завдання 5. Надайте характеристику методам вивчення колективних явищ.

Практичне заняття № 5

Тема: Метод спостереження та метод опитування в психолого-педагогічному дослідженні

Мета виконання: розкрити особливості використання методу спостереження та методу опитування в психолого-педагогічному дослідженні.

Література:

1. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. К. : Слово, 2009. 240 с.
2. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. К. : Кондор, 2009. 206 с.
3. Науково-дослідна роботи в закладах освіти : метод. посіб. / укл. Ю. О. Туранов, В. І. Уруський. Тернопіль : Астон, 2001. 138 с.
4. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. / за ред. А. Є. Конверського. К. : Центр учбової літ-ри, 2010. 352 с.
5. Стеченко Д. М., Чмир О. С. Методологія наукових досліджень : підруч. К. : Знання, 2005. 309 с

Критерії оцінювання – 1, 2.

Питання до контролю попередніх занять, обговорення, самостійного вивчення та осмислення навчального матеріалу

1. Охарактеризуйте види теоретичних методів дослідження: індукція та дедукція, аналіз і синтез, порівняння і класифікація, абстрагування та конкретизація.
2. Охарактеризуйте емпіричні методи психолого-педагогічних досліджень.
3. Визначте співвідношення теоретичних та емпіричних методів у науковому дослідженні.

Хід практичної роботи

Завдання 1. Охарактеризуйте метод спостереження, розкрийте його сутність та головні ознаки.

Завдання 2. Охарактеризуйте метод опитування, як один із поширених емпіричних методів дослідження.

Завдання 3. Надайте характеристику методу бесіди як різновиду опитувальних методів.

Завдання 4. Обґрунтуйте особливості застосування анкетування, як методу дослідження.

Практичне заняття № 6

Тема: Педагогічна діагностика та її використання в психолого-педагогічному дослідженні

Мета виконання: розкрити поняття про педагогічну діагностику та особливості її використання в психолого-педагогічному дослідженні.

Література:

1. Григор'єв А. Й., Завіна В. І.. Психолого-педагогічна діагностика. К. : Преса України, 2005. 448 с.
2. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. К. : Слово, 2009. 240 с.
3. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. К. : Кондор, 2009. 206 с.
4. Мартиненко С. М. Основи діагностичної діяльності вчителя початкової школи : навч.-метод. посіб. К. : Київський університет імені Б. Грінченка, 2010. С. 46–66.
5. Науково-дослідна роботи в закладах освіти : метод. посіб. / укл. Ю. О. Туранов, В. І. Уруський. Тернопіль : Астон, 2001. 138 с.

Критерії оцінювання – 1, 2.

Питання до контролю попередніх занять, обговорення, самостійного вивчення та осмислення навчального матеріалу

1. Визначте роль опитувань у зборі первинної інформації для проведення наукового дослідження.
2. Визначте теоретичні і емпіричні методи за власною темою наукового дослідження (письмово).
3. Розкрийте сутність запровадження педагогічного експерименту.

Хід практичної роботи

Завдання 1. Охарактеризуйте педагогічну діагностику та визначте її науково-педагогічне значення.

Завдання 2. Визначте функції педагогічної діагностики.

Завдання 3. Охарактеризуйте види педагогічної діагностики та операції діагностичної діяльності.

Завдання 4. Визначте методи педагогічної діагностики.

Практичне заняття № 7

Тема: **Проблема вимірювання та вибору шкал в науково-педагогічних дослідженнях**

Мета виконання: розкрити уявлення про проблеми вимірювання та вибору шкал в науково-педагогічних дослідженнях.

Література:

1. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. К. : Слово, 2009. 240 с.
2. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. К. : Кондор, 2009. 206 с.
3. Науково-дослідна роботи в закладах освіти : метод. посіб. / укл. Ю. О. Туранов, В. І. Урусський. Тернопіль : Астон, 2001. 138 с.
4. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. / за ред. А. Є. Конверського. К. : Центр учбової літ-ри, 2010. 352 с.
5. Стеченко Д. М., Чмир О. С. Методологія наукових досліджень : підруч. К. : Знання, 2005. 309 с

Критерії оцінювання – 1, 2.

Питання до контролю попередніх занять, обговорення, самостійного вивчення та осмислення навчального матеріалу

1. Визначте основні об'єкти педагогічної діагностики.
2. Розкрийте уявлення про комплексну психолого-педагогічну діагностику.
3. Висвітліть програму власного науково-педагогічного дослідження.

Хід практичної роботи

Завдання 1. Охарактеризуйте процес використання методу вимірювання у педагогічних дослідженнях.

Завдання 2. Визначте критерії якості вимірювання в науково-педагогічних дослідженнях.

Завдання 3. Охарактеризуйте основні типи шкал.

Завдання 4. Визначте сутність педагогічного експерименту.

Практичне заняття № 8

Тема: Науковий експеримент

Мета виконання: розкрити особливості проведення наукового експерименту та визначити його програму і методику.

Література:

1. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження : методологічні поради молодим науковцям. К.-Вінниця : Планер, 2010. 308 с.
2. Кожухова Т. В. Основи психолого-педагогічного дослідження. Харків : Вид-во НФаУ: Золоті сторінки, 2002. 240 с.
3. Лаврентьєва Г. П., Шишкіна М. П. Методичні рекомендації з організації та проведення науково-педагогічного експерименту. К. : ІТЗН, 2007. 72 с.
4. Науково-дослідна роботи в закладах освіти : метод. посіб. / укл. Ю. О. Туранов, В. І. Уруський. Тернопіль : Астон, 2001. 138 с.
5. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. / за ред. А. Є. Конверського. К. : Центр учбової літ-ри, 2010. 352 с.

Критерії оцінювання – 1, 2.

Питання до контролю попередніх занять, обговорення, самостійного вивчення та осмислення навчального матеріалу

1. Охарактеризуйте процес групування та графічної обробки даних (зведення даних, способи групування, таблиці, діаграми, графіки).
2. Обґрунтуйте статистичні методи обробки даних (статистичні гіпотези, рівень значущості, середнє арифметичне).
3. Охарактеризуйте критерій Стьюдента (послідовність розрахунку, послідовність прийняття статистичної гіпотези, формулювання висновків) та інші критерії ефективності наукового дослідження.

Хід практичної роботи

Завдання 1. Розкрийте сутність та охарактеризуйте види експерименту.

Завдання 2. Охарактеризуйте процес планування експерименту.

Завдання 3. Визначте програму і методику експерименту.

Завдання 4. Розкрийте поняття про валідність та надійність результатів експерименту.

Завдання 5. Розкрийте процес математичної обробки даних дослідження.

Практичне заняття № 9

Тема: **Особливості підготовки магістерської роботи**

Мета виконання: розкрити особливості підготовки магістерської роботи.

Література:

1. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження : методологічні поради молодим науковцям. К.-Вінниця : Планер, 2010. 308 с.
2. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. К. : Слово, 2009. – 240 с.
3. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. К. : Кондор, 2009. 206 с.
4. Науково-дослідна роботи в закладах освіти : метод. посіб. / укл. Ю. О. Туранов, В. І. Уруський. Тернопіль : Астон, 2001. 138 с.
5. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб./ за ред. А. Є. Конверського. – К. : Центр учбової літ-ри, 2010. 352 с.

Критерії оцінювання – 1, 2.

Питання до контролю попередніх занять, обговорення, самостійного вивчення та осмислення навчального матеріалу

1. Охарактеризуйте наукову проблему як основу задуму дослідження.
2. Обґрунтуйте процес пошуку протиріч як пошуку наукових проблем. Охарактеризуйте шість типів протиріч: виду, частини та цілого, розвитку, причин та наслідків, точки зору, цілі та засобів.
3. Визначте концепцію науково-педагогічного дослідження, об'єкт та предмет дослідження, його новизну, практичне значення.

Хід практичної роботи

Завдання 1. Розкрийте уявлення про магістерську роботу, її мету і завдання.

Завдання 2. Охарактеризуйте процес підготовки до виконання та складання плану магістерської роботи.

Завдання 3. Визначте етапи виконання магістерської роботи та основні вимоги до її змісту.

Практичне заняття № 10

Тема: **Особливості підготовки магістерської роботи.**

Мета виконання: засвоїти вимоги до оформлення магістерської роботи та визначити процес підготовки до захисту та публічного захисту магістерської роботи.

Література:

1. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження : методологічні поради молодим науковцям. К.-Вінниця : Планер, 2010. 308 с.
2. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. К. : Слово, 2009. 240 с.
3. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. К. : Кондор, 2009. 206 с.
4. Науково-дослідна роботи в закладах освіти : метод. посіб. / укл. Ю. О. Туранов, В. І. Уруський. Тернопіль : Астон, 2001. 138 с.
5. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб./ за ред. А. Є. Конверського. К. : Центр учбової літ-ри, 2010. 352 с.

Критерії оцінювання:

1 – див. практичне заняття № 1.

Питання до контролю попередніх занять, обговорення, самостійного вивчення та осмислення навчального матеріалу

1. Охарактеризуйте магістерську роботу як кваліфікаційне дослідження.
2. Визначте послідовність оформлення документів на магістерську дипломну роботу.
3. Складіть власну дослідницьку аргументацію.

До практичного заняття № 10

1. Визначте основні психологічні риси вченого.
2. Охарактеризуйте психофізіологічні та соціально-психологічні особливості людини, що забезпечують успіх праці у дослідницькій роботі.
3. Охарактеризуйте форми узагальнення результатів наукових досліджень: усний виклад, тези доповіді, наукова стаття, магістерська (дипломна) робота, монографія.

Хід практичної роботи

Завдання 1. Визначте вимоги до оформлення магістерської роботи.

Завдання 2. Охарактеризуйте процес підготовки до захисту та публічного захисту магістерської роботи.

**Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка**

Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

**Перелік завдань та інструктивно-методичні
матеріали до самостійної роботи**

з навчальної дисципліни:

**Методологія психолого-педагогічного дослідження
у спеціальній педагогіці та психології**

для здобувачів
другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 016 Спеціальна освіта
(016.02 Олігофренопедагогіка)
(016.01 Логопедія)

Розроблені:
канд. пед. наук, доцент Колишкін О. В.

Самостійна робота № 1

Тема: **Організація науково-дослідної роботи в Україні**

Мета виконання: ознайомитись із історичними етапами розвитку науково-дослідної роботи в Україні.

Література:

1. Колесников О. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. 2-ге вид., випр. та доповн. К. : Центр учбової літератури, 2011. 144 с.
2. Максименко С. Д. Теорія і практика психолого-педагогічного дослідження. К., 1990. 239 с.
3. Медвідь Л. А. Історія національної освіти і педагогічної думки в Україні : навч. посіб. К. : Вікар, 2003. 335 с.
4. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень : навч. посіб. К. : Слово, 2004. 240 с.
5. Ярмаченко М. Д. Важливий етап у розвитку педагогічної науки. *Вісник АПН України*. 1993. № 1. С. 4–6.

Критерії оцінювання:

1. Виконання самостійної роботи оцінюється від 2 до 5 балів.

Завдання для самостійної роботи:

1. Визначте історичні витоки і передумови становлення української науки.
2. Охарактеризуйте розвиток науки в Київській Русі.
3. Охарактеризуйте процес піднесення наукових досліджень в Україні у XVIII ст.
4. Надайте характеристику розвитку науки України у XIX-XX ст.
5. Визначте сучасні наукові пріоритети України.

Методичні рекомендації:

1. Ознайомтесь із документами, які необхідні для опрацювання.
2. В ході опрацювання історичних документів акцентуйте увагу на створенні наукових шкіл.
2. Використовуйте архівні матеріали, Internet-ресурс.

Самостійна робота № 2

Тема: **Пошук наукової інформації у мережі Інтернет**

Мета виконання: розкрити особливості процесу пошуку наукової інформації у мережі Інтернет.

Література:

1. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження : методологічні поради молодим науковцям. К.-Вінниця : Планер, 2010. 308 с.
2. Лаврентьєва Г. П., Шишкіна М. П. Методичні рекомендації з організації та проведення науково-педагогічного експерименту. К. : ІЗМН, 2007. 72 с.
3. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. / за ред. А. Є. Конверського. К. : Центр учбової літ-ри, 2010. 352 с.
4. Соловйов С. М. Основи наукових досліджень : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2007. 176 с.
5. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підруч. 6-те вид., переробл. і доповн. К. : Знання, 2008. 310 с.

Критерії оцінювання:

1. Виконання самостійної роботи оцінюється від 2 до 5 балів.

Завдання для самостійної роботи:

1. Розкрийте уявлення про процес інформаційного пошуку.
2. Визначте стратегії інформаційного пошуку.
3. Визначте сутність та види інформації. Пошукові системи.
4. Надайте загальні відомості про інформацію. Роль інформації у науковій діяльності.
5. Охарактеризуйте друковані носії інформації. Носії і засоби поширення інформації на основі комп'ютерної техніки.

Методичні рекомендації:

1. При визначенні стратегії інформаційного пошуку акцентуйте увагу на дослідженнях педагогічного напрямку.
2. При підготовці до заняття використовуйте літературу, яка рекомендована для вивчення.

Самостійна робота № 3

Тема: **Обробка та інтерпретація результатів наукового дослідження**

Мета виконання: розкрити процес обробки та інтерпретації результатів наукового дослідження.

Література:

1. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження : методологічні поради молодим науковцям. К.-Вінниця : Планер, 2010. 308 с.
2. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. К. : Слово, 2009. 240 с.
3. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. К. : Кондор, 2009. 206 с.
4. Науково-дослідна роботи в закладах освіти : метод. посіб. / укл. Ю. О. Туранов, В. І. Уруський. Тернопіль : Астон, 2001. 138 с.
5. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. / за ред. А. Є. Конверського. К. : Центр учбової літ-ри, 2010. 352 с.

Критерії оцінювання:

1. Виконання самостійної роботи оцінюється від 2 до 5 балів.

Завдання для самостійної роботи:

1. Охарактеризуйте форми узагальнення результатів наукових досліджень.
2. Визначте методи обробки результатів експериментальних досліджень.
3. Визначте вимоги до виразності та мови тексту наукової праці.
4. Охарактеризуйте процес підготовки результатів дослідження до впровадження у практику.

Методичні рекомендації:

1. Обґрунтуйте процес вибору форми представлення результатів наукового дослідження.
2. При підготовці до заняття використовуйте літературу, яка рекомендована для вивчення.
3. Розробіть модель особистісно-етичних якостей науковця.

Самостійна робота № 4

Тема: **Технологія роботи з науковою інформацією**

Мета виконання: розкрити технологію роботи з науковою інформацією.

Література:

1. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження : методологічні поради молодим науковцям. К.-Вінниця : Планер, 2010. 308 с.
2. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. К. : Слово, 2009. 240 с.
3. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. К. : Кондор, 2009. – 206 с.
4. Науково-дослідна роботи в закладах освіти : метод. посіб. / укл. Ю. О. Туранов, В. І. Уруський. Тернопіль : Астон, 2001. 138 с.
5. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. / за ред. А. Є. Конверського. – К. : Центр учбової літ-ри, 2010. 352 с.

Критерії оцінювання:

1. Виконання самостійної роботи оцінюється від 2 до 5 балів.

Завдання для самостійної роботи:

1. Розкрийте поняття про наукову інформацію та її види.
2. Визначте методи пошуку і збору наукової інформації.
3. Охарактеризуйте процес організації роботи з науковою літературою.
4. Визначте форми обміну науковою інформацією.

Методичні рекомендації:

1. Ознайомтесь із документами, які необхідні для опрацювання. Охарактеризуйте процес накопичення наукових фактів у процесі дослідження
2. В ході опрацювання визначте сутність наукової публікації, її основні види, функції, кількість і обсяг.
2. Охарактеризуйте процес завершення і представлення результатів наукового дослідження. Використовуйте архівні матеріали, Internet-ресурс.

Самостійна робота № 5

Тема: **Системний підхід у наукових дослідженнях**

Мета виконання: розкрити особливості системного підходу у наукових дослідженнях.

Література:

1. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження : методологічні поради молодим науковцям. К.-Вінниця : Планер, 2010. 308 с.
2. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. К. : Кондор, 2009. 206 с.
3. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. / за ред. А. Є. Конверського. К. : Центр учбової літ-ри, 2010. 352 с.
4. Сидоренко В. К., Дмитренко П. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. для вищих пед. закл. Освіти. К. : РННЦ «ДІНІТ», 2000. 260 с.
5. Соловійов С. М. Основи наукових досліджень : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2007. 176 с.

Критерії оцінювання:

1. Виконання самостійної роботи оцінюється від 2 до 5 балів.

Завдання для самостійної роботи:

1. Надайте загальні відомості про систему. Розкрийте зв'язки між елементами системи.
2. Визначте структуру, характеристики та властивості систем.
3. Надайте визначення системного підходу та системного аналізу.
4. Визначте вплив системного підходу на послідовність наукового дослідження.
5. Визначте особливості прояву системного аналізу у науковому дослідженні.

Методичні рекомендації:

1. При підготовці до заняття використовуйте літературу, яка рекомендована для вивчення.
2. При визначенні структури, характеристик та властивостей систем проаналізуйте практичні приклади.

**Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка**

Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

**Зміст індивідуальних навчально-дослідних завдань
та методичні рекомендації до них**

з навчальної дисципліни:

**Методологія психолого-педагогічного дослідження
у спеціальній педагогіці та психології**

для здобувачів
другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 016 Спеціальна освіта
(016.02 Олігофренопедагогіка)
(016.01 Логопедія)

форма навчання денна, заочна

Розроблені:
канд. пед. наук, доцент Колишкін О. В.

Зміст індивідуальних навчально-дослідних завдань

1. Педагогічна діяльність та педагогічний процес як предмет науково-педагогічних досліджень.
2. Методологічні основи наукового дослідження.
3. Послідовність проведення наукового дослідження.
4. Емпіричні методи науково-педагогічного дослідження.
5. Педагогічна діагностика та її використання в науково-педагогічному дослідженні.
6. Проведення науково-педагогічного дослідження за допомогою методу педагогічного експерименту.
7. Обґрунтувати вибір теми власного наукового дослідження.
8. Розробка міні-план проспекту педагогічного експерименту.
9. Програма науково-педагогічного дослідження та його структура.
10. Форми узагальнення результатів наукових досліджень.
11. Метод аналізу документів в науково-педагогічному дослідженні.
12. Метод опитування в науково-педагогічному дослідженні.
13. Написати 2 рецензії на наукові статті.
14. Вимоги до оформлення наукових праць.
15. Розробити модель особистісно-етичних якостей науковця.

Методичні рекомендації до виконання індивідуального навчально-дослідного завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) є видом позааудиторної індивідуальної роботи студента навчально-дослідницького характеру, яке використовується в процесі вивчення програмного матеріалу даного навчального курсу і завершується складанням підсумкового заліку.

Мета ІНДЗ – самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчального курсу та розвиток навичок самостійної роботи.

Зміст ІНДЗ. ІНДЗ – це завершена теоретична або практична робота в межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь і навичок, отриманих у процесі лекційних, семінарських, практичних та лабораторних занять, охоплює декілька тем навчального курсу.

Структура ІНДЗ:

– вступ – зазначається тема, мета та завдання роботи та основні її положення;

– теоретичне обґрунтування – виклад базових теоретичних положень, законів, принципів, алгоритмів тощо, на основі яких виконується завдання;

– методи (при виконанні практичних робіт) – вказуються і коротко характеризуються методи роботи;

– основні результати роботи та їх обговорення – подаються статистичні або якісні результати роботи, схеми, малюнки, моделі, описи, систематизована реферативна інформація та її аналіз тощо;

– висновки;

– список використаної літератури.

Види ІНДЗ:

– написання реферату, творча робота.

Порядок подання та захист ІНДЗ:

1. Звіт про виконання ІНДЗ подається у вигляді скріпленого (зшитого) зошита (реферату) з титульною сторінкою стандартного зразка і внутрішнім наповненням із зазначенням усіх позицій змісту завдання (за обсягом до 10 арк.).

2. ІНДЗ подається викладачу не пізніше ніж за 2 тижні до заліку.

3. Оцінка за ІНДЗ виставляється на заключному практичному занятті з курсу на основі попереднього ознайомлення викладача зі змістом ІНДЗ. Можливий захист завдання шляхом усного звіту студента про виконану роботу (до 5 хв.).

4. Оцінка за ІНДЗ є вибірковим компонентом екзаменаційної оцінки і враховується при виведенні підсумкової оцінки з навчального курсу. Питома вага ІНДЗ у загальній оцінці з дисципліни – 10 балів.

**Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка**

Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

Засоби діагностики якості вищої освіти

з навчальної дисципліни:

**Методологія психолого-педагогічного дослідження
у спеціальній педагогіці та психології**

для здобувачів
другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 016 Спеціальна освіта
(016.02 Олігофренопедагогіка)
(016.01 Логопедія)

форма навчання денна, заочна

Розроблені:
канд. пед. наук, доцент Колишкін О. В.

Питання (завдання) для підсумкового контролю

1. Загальні особливості науки як сфери дослідницької діяльності.
2. Класифікація наук.
3. Історичні етапи розвитку науки.
4. Поняття, цілі і функції науки.
5. Структурні елементи науки, їх характеристика.
6. Поняття методології та методики наукових досліджень.
7. Методологія теоретичних досліджень.
8. Методологія експериментальних досліджень.
9. Прийоми і форми наукових досліджень.
10. Методологічні основи системного дослідження.
11. Правила визначення наукових понять.
12. Історичні витoki і передумови становлення української науки. Сучасні наукові пріоритети України.
13. Наукова проблема і її актуальність.
14. Загальна характеристика етапу підготовки і організації психолого-педагогічного дослідження.
15. Головні критерії ефективності психолого-педагогічного дослідження.
16. Етичні принципи здійснення психолого-педагогічного дослідження.
17. Етапи виконання науково-дослідної роботи.
18. Термінологічно-категоріальний апарат дослідження.
19. Формулювання мети і завдань дослідження.
20. Предмет, об'єкт педагогічного дослідження.
21. Поняття методу, методики, процедури дослідження.
22. Класифікація методів, що використовуються у психолого-педагогічних дослідженнях.
23. Загальнонаукові методи. Поняття про модель та моделювання.
24. Конкретно-наукові та спеціальні методи.
25. Метод спостереження, його сутність та головні ознаки.
26. Опитування як один із поширених емпіричних методів дослідження.
27. Бесіда як різновид опитувальних методів.
28. Анкетування як метод дослідження.
29. Адекватність методів дослідження сутності вивчаємого феномену.

30. Педагогічна діагностика та її науково-педагогічне значення.
31. Функції педагогічної діагностики.
32. Види педагогічної діагностики та операції діагностичної діяльності.
33. Методи педагогічної діагностики.
34. Використання методу вимірювання у педагогічних дослідженнях та критерії його якості.
35. Сутність педагогічного експерименту.
36. Планування експерименту.
37. Програма і методика експерименту.
38. Загальні правила наукової аргументації.
39. Особливості вивчення вчителем процесу формування навчальної діяльності учнів.
40. Валідність та надійність результатів експерименту.
41. Математична обробка даних дослідження.
42. Пошук наукової інформації у мережі Інтернет.
43. Пошукові системи.
44. Носії і засоби поширення інформації на основі комп'ютерної техніки.
45. Поняття, мета і завдання магістерської роботи.
46. Підготовка до виконання та складання плану магістерської роботи.
47. Виконання магістерської роботи та основні вимоги до її змісту.
48. Підготовка до захисту та публічний захист магістерської роботи.
49. Форми узагальнення результатів наукових досліджень.
50. Методи обробки результатів експериментальних досліджень.
51. Виразність і мова тексту наукової праці.
52. Вимоги до оформлення результатів наукового дослідження.
53. Поняття про наукову інформацію та її види.
54. Методи пошуку і збору наукової інформації.
55. Організація роботи з науковою літературою.
56. Форми обміну науковою інформацією.
57. Системний підхід і системний аналіз.
58. Особливості прояву системного аналізу у науковому дослідженні.
59. Наукова публікація: поняття, функції, основні види.
60. Форми звітності при науковому дослідженні.

Список рекомендованих джерел

Основні:

1. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження : методологічні поради молодим науковцям. К.-Вінниця : Планер, 2010. 308 с.
2. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. К. : Слово, 2009. 240 с.
3. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. К. : Кондор, 2009. 206 с.
4. Науково-дослідна робота в закладах освіти : метод. посіб. / укл. Ю. О. Туранов, В. І. Уруський. Тернопіль : Астон, 2001. 138 с.
5. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. За ред. А. Є. Конверського. К. : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
6. Основи наукових досліджень : ОКЛ / укл. Е.В. Колісніченко. Суми : Сумськ. держ. ун-т, 2012. 83с.
7. Романчиков В. І. Основи наукових досліджень : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2007. 254 с.
8. Сидоренко В. К., Дмитренко П. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. для вищих пед. закл. Освіти. К. : РННЦ «ДІНІТ», 2000. 260 с.
9. Стеченко Д. М., Чмир О. С. Методологія наукових досліджень : підруч. К. : Знання, 2005. 309 с.
10. Шейко В. М., Н. М. Кушнарєнко Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підруч.. 6-те вид., переробл. і доповн. К. : Знання, 2008. 310 с.

Додаткові:

1. Білуха М. Т. Основи наукових досліджень : підруч. К. : Вища школа, 1997. 214 с.
2. Введение в научное исследование по педагогике / под ред. В. И. Журавлева. М. : Педагогика, 1988. – 237 с.
3. Кожухова Т. В. Основи психолого-педагогічного дослідження. Х. : Золоті сторінки, 2002. 240 с.
4. Колесников О. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. 2-ге вид., випр. та доповн. К. : Центр учбової літератури, 2011. 144 с.
5. Кринецкий И. И. Основы научных исследований. К.-Одесса : Вища школа, 1981. 208 с.
6. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень : курс лекцій. Тернопіль : Економічна думка, 2005. 124 с.
7. Кушнер Ю. З. Методология и методы педагогических исследований : учеб.-метод. пособ. Могилев : МГУ имени А. А. Кулешова, 2001. 112 с.

8. Кэмпбелл Д. Модели экспериментов в социальной психологии и прикладных исследованиях. М. : Прогресс, 1980. – 391 с.
9. Лаврентьева Г. П., Шишкіна М. П. Методичні рекомендації з організації та проведення науково-педагогічного експерименту. К. : ІЗМН, 2007. 72 с.
10. Лесін В. М. Як працювати з книгою : метод. посіб. К. : Вища школа, 1989. 71 с.
11. Лудченко О. А., Лудченко Я. О. Основы научных исследований : учеб. пособ. К. : Знання, 2000. 114 с.
12. Максименко С. Д. Теорія і практика психолого-педагогічного дослідження. К., 1990. 239 с.
13. Медвідь Л. А. Історія національної освіти і педагогічної думки в Україні : навч. посіб. К. : Вікар, 2003. 335 с.
14. Методичні рекомендації до написання наукової праці / укл. В. В. Васильєв. Дніпропетровськ: ДДУ, 2000. 26 с.
15. Моргунов В. Ф., Тітов І. Г. Основы психологічної діагностики: навч. посіб. К. : Слово, 2009. 464 с.
16. Морозов С. М. Засоби контролю діагностичних якостей психологічних тестів : навч. посіб. К. : ІСДО. 1994. 68 с.
17. Ніколаї Г. Ю. Методологія та технологія науково-педагогічних досліджень. Суми: СДПУ імені А. С. Макаренка, 1999. 106 с.
18. Рудницька О. П., Болгарський А. Г., Свистельнікова Т. Ю. Основы педагогічних досліджень. К., 1998. 143 с.
19. Соловійов С. М. Основы наукових досліджень : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2007. 176 с.
20. Стрельский В. И. Основы научно-исследовательской работы студентов : учеб. пособ. для ист. фак. вузов. К. : Вища школа, 1981. 151 с.
21. Цехмістрова Г. С Основы наукових досліджень : навч. посіб. К. : Слово, 2004. 240 с.
22. Цехмістрова Г. С., Фоменко Н. А. Управління в освіті та педагогічна діагностика : навч. посіб. К. : Слово, 2005. 280 с.
23. Ярмаченко М. Д. Важливий етап у розвитку педагогічної науки. *Вісник АПН України*. 1993. № 1. С. 4–6.

Методична розробка

КОЛИШКІН Олександр Володимирович

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕТОДОЛОГІЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО
ДОСЛІДЖЕННЯ У СПЕЦІАЛЬНІЙ ТА ІНКЛЮЗИВНІЙ ОСВІТІ»**

Методичні рекомендації

Відповідальний за випуск *О. Ю. Кулріна*
Комп'ютерний набір та верстка *О. В. Колишкін*

Підписано до друку 18.06.2024.
Формат 60x84/16. Гарн. Times New Roman. Папір офсетний.
Друк цифр. Умовн.друк.арк. 2,91. Обл.-вид. арк. 1,70.
Тираж 100. Вид.№ 23

Видавець і виготовлювач:
СумДПУ імені А. С. Макаренка
40002, м.Суми, вул.Роменська, 87.
Свідоцтво ДК № 231 від. 02.12.2000 р.